Fimmtudaginn 8. mars 1990.

Nr. 265/1988. **Vatnsleysustrandarhreppur**
(Skúli Pálsson hrl.)
gegn
**Vogum hf.**
(Páll A. Pálsson hrl.).

Nauðungaruppboð. Lögveð. Gatnagerðargjald.

## Dómur Hæstaréttar.

Mál þetta dæma hæstaréttardómararnir Guðrún Erlendsdóttir, Benedikt Blöndal og Haraldur Henrysson, Gunnar M. Guðmundsson settur hæstaréttardómari og Auður Þorbergsdóttir borgardómari.

Áfrýjandi skaut málinu til Hæstaréttar með stefnu 31. ágúst 1988 að fengnu áfrýjunarleyfi 23. sama mánaðar samkvæmt heimild í 2. mgr. 4. gr. laga nr. 57/1949, sbr. 1. mgr. 20. gr. laga nr. 75/1973.

Áfrýjandi gerir þær dómkröfur, að heimilað verði, að fram fari nauðungaruppboð á fasteigninni Hafnargötu 6, Vogum, Vatnsleysustrandarhreppi, Gullbringusýslu, þinglesinni eign stefnda, til lúkningar álögðu B-gatnagerðargjaldi, að fjárhæð 326.353 krónur, með dráttarvöxtum frá 1. ágúst 1987 til greiðsludags. Þá krefst áfrýjandi málskostnaðar úr hendi stefnda í héraði og fyrir Hæstarétti.

Stefndi krefst staðfestingar hins áfrýjaða úrskurðar og málskostnaðar fyrir Hæstarétti.

Áfrýjandi byggir álagningu gatnagerðargjalds þess, er um ræðir í málinu, á 3. til 7. gr. laga nr. 51/1974 um gatnagerðargjöld og II. kafla reglugerðar nr. 284/1985 um gatnagerðargjöld í Vatnsleysustrandarhreppi. Gatnagerðargjaldi fylgir lögveð í viðkomandi fasteign samkvæmt 7. gr. laganna. Málsaðila greinir á um ýmis efnisatriði, er varða forsendur gjaldsins og álagningu þess. Veldur þessi ágreiningur óvissu um réttmæti þeirrar lögveðskröfu, sem uppboðsbeiðni áfrýjanda byggist á. Við svo búið skortir fullnægjandi lagaskilyrði til þess, að áðurnefnd fasteign stefnda verði seld á nauðungaruppboði til lúkningar þessari kröfu samkvæmt 1. tl. e 1. gr. laga nr. 57/1949 um nauðungaruppboð.

Samkvæmt þessu ber að staðfesta niðurstöðu hins áfrýjaða úrskurðar og dæma áfrýjanda til að greiða stefnda málskostnað fyrir Hæstarétti, sem ákveðst 50.000 krónur.

Dómsorð:

Hinn áfrýjaði úrskurður er staðfestur.

Áfrýjandi, Vatnsleysustrandarhreppur, greiði stefnda, Vogum hf., 50.000 krónur í málskostnað fyrir Hæstarétti að viðlagðri aðför að lögum.

**Úrskurður uppboðsréttar Gullbringusýslu 7. júní 1988.**

I. Með bréfi, dags. 19. október 1987, fór Jón Ólafsson hrl. þess á leit við sýslumanninn í Gullbringusýslu, að fasteignin Hafnargata 6, Vogum, samkvæmt gatnaskrá Vatnsleysustrandarhrepps, en sem ber nafnið Saltfisksverkunarhús, Vogum, lóð úr landi Vogahafnar, samkvæmt fasteignabók, þinglesin eign Voga hf., yrði seld á nauðungaruppboði til lúkningar álögðu gatnagerðargjaldi, kr. 326.353, auk vaxta og kostnaðar.

Uppboðsbeiðnin styðst við 1. gr. laga nr. 49/1951, um sölu lögveða án undangengins lögtaks. Með bréfi, dags. 14. ágúst 1987, krafði uppboðsbeiðandi uppboðsþola um greiðslu gatnagerðargjaldsins, er fallið hafi í gjalddaga 1. ágúst 1987, innan 30 daga, eða fyrir 14. september 1987, ella yrði framangreind fasteign seld á opinberu nauðungaruppboði til lúkningar skuldinni. Almenn áskorun um greiðslu álagðra B-gatnagerðargjalda í Vogum, Vatnsleysustrandarhreppi, birtist í Morgunblaðinu 18. ágúst 1987.

Í þinghaldi 29. febrúar sl. var lögð fram greinargerð af hálfu uppboðsþola, sóknaraðila máls þessa, og 21. mars sl. var lögð fram greinargerð af hálfu uppboðsbeiðanda, varnaraðila málsins. Sáttaumleitun bar ekki árangur.

Málið var tekið til úrskurðar að loknum munnlegum flutningi þess 19. maí sl.

Kröfur uppboðsþola eru þær, að synjað verði um uppboð á fasteigninni Hafnargötu 6 í Vogum og að sér verði úrskurðaður málskostnaður úr hendi uppboðsbeiðanda.

Uppboðsbeiðandi krefst þess, að úrskurðað verði, að fram megi fara nauðungaruppboð á greindri fasteign til tryggingar álögðu B-gatnagerðargjaldi, að fjárhæð kr. 326.353, auk 3,4% mánaðarlegra dráttarvaxta frá 1. ágúst 1987 til 1. september sama ár, 3,5% frá þeim degi til 1. október

s.á., 3,6% f.þ.d. til 1. nóvember s.á., 3,8% f.þ.d. til 1. desember s.á., 4,1% f.þ.d. til 1. janúar 1988, 4,3% f.þ.d. til 1. mars s.á., 3,8% f.þ.d. til 21. mars s.á., en með hæstu lögleyfðu dráttarvöxtum samkvæmt útreikningi Seðlabanka Íslands á hverjum tíma frá þeim degi til greiðsludags skv. 10. gr. og 14. gr. vaxtalaga nr. 25/1987, auk innheimtulauna skv. gjaldskrá Lögmannafélags Íslands, kr. 1.610 fyrir ritun uppboðsbeiðni, kr. 2.000 fyrir ritun og sendingu lögveðsbréfs auk alls kostnaðar vegna hins væntanlega uppboðs, áfallins og áfallandi. Jafnframt er þess krafist, að heimilt verði að leggja dráttarvexti við höfuðstól á 12 mánaða fresti og mynda þar með nýjan höfuðstól, sem lagður verði til grundvallar dráttarvaxtaútreikningi, í fyrsta sinn 1. ágúst 1988, skv. 12. gr. vaxtalaga nr. 25/1987. Þá krefst uppboðsbeiðandi þess, að uppboðsþoli verði úrskurðaður til að greiða sér málskostnað vegna þessa sérstaklega uppboðsréttarmáls.

II. Á árinu 1986 fékk uppboðsbeiðandi að undangengnu útboði verktaka til að leggja varanlegt slitlag á allar götur nema Austurgötu í Vogum, þ.e. þéttbýlishluta Vatnsleysustrandarhrepps. Hófust framkvæmdir á miðju sumri. Ástand gatna var þannig, að aðeins var komið slitlag á eina götu, Hafnargötu; olíumalarslitlag, sem lagt hafði verið 1979-1980 og orðið var mjög slitið. Gangstéttir voru lagðar á árinu 1987. Lokið var við lagningu slitlags á götur 23. júní 1987, og steypuvinnu við gangstéttargerð var lokið 24. ágúst s.á. Lagningu gangstétta við Hafnargötu að því marki, sem þær munu hafa verið fyrirhugaðar, lauk 7. júlí 1987. Uppboðsbeiðandi fól Verkfræðistofu Suðurnesja hf. að annast undirbúningsvinnu fyrir verkið og eftirlit með framkvæmdum.

Áður en framkvæmdir hófust, tilkynnti sveitarstjóri eigendum fasteigna í Vogum, að á þá yrði lagt B-gatnagerðargjald skv. reglugerð nr. 284/1985. Var þeim boðið að greiða gjöldin með fasteignatryggðum skuldabréfum með jöfnum afborgunum næstu fjögur árin. Um 20 fasteignaeigendur af um 170 mótmæltu álagningunni. Töldu þeir, að álagningaraðferðir væru ekki lögmætar og gjöldin ekki komin í gjalddaga. Álagningu og innheimtu gatnagerðargjalda var frestað, hvað þá aðila varðaði, til júlí-ágúst 1987. Er á leið og sýnt var, að framkvæmdir yrðu ódýrari en áætlað hafði verið, var ákveðið að innheimta aðeins 80% af því B-gatnagerðargjaldi, sem uppboðsbeiðandi taldi sér heimilt samkvæmt lögum og reglugerð.

Við ítrekuðum óskum um sundurliðaðar upplýsingar um kostnað við hverja götu varð uppboðsbeiðandi ekki að neinu leyti fyrr en við rekstur máls þessa. Í reikningi á hendur uppboðsþola, dags. 6. ágúst 1987, er frá því greint, að álagning B-gatnagerðargjalds í Vogum sé kr. 27.877.447 og að áætlaður heildarkostnaður við gatnagerðina á verðlagi í júlí 1987 sé kr. 31.211.026. Hafnargata telst þjóðvegur í þéttbýli, sbr. reglug. nr. 257/1964

og nr. 368/1979, og hefur uppboðsþoli fengið framlög úr ríkissjóði árlega frá 1975 til lagningar og viðhalds vegarins.

— — —

[III. Samhljóða III. kafla í dómi í málinu: Helga Árnadóttir gegn Vatnsleysustrandarhreppi, bls. 324 - 5 að framan.]

IV. Af hálfu uppboðsþola er í aðalatriðum eftirfarandi fært fram því til stuðnings, að ekki séu uppfyllt skilyrði laga um gatnagerðargjöld nr. 51/1974, til að unnt sé að leggja B-gatnagerðargjald á uppboðsþola, og einnig, að skattlagningin fái ekki staðist eftir 67. gr. stjórnarskrárinnar nr. 33/1977: 1) Meira en 5 ár hafi liðið frá lagningu bundins slitlags á Hafnargötu, þar til uppboðsþoli var krafinn um B-gatnagerðargjald. Árið 1986 hafi einungis verið unnið að viðhaldi götunnar, en uppboðsbeiðandi hafi fengið viðhaldsfé úr vegasjóði vegna götunnar. Þá sé lagningu gangstétta ekki að fullu lokið, en innheimta gjaldsins hafi hafist, andstætt 4. gr., sbr. 2. mgr. 6. gr., laga nr. 51/1974, áður en ljóst var, hver kostnaður yrði endanlega við framkvæmdir. 2) Uppboðsbeiðandi hafi ekki orðið við áskorunum um að upplýsa, hver sé kostnaður við hverja götu eða götukafla eða hver sé meðalkostnaður við framkvæmdir. Með orðunum: „Meðalkostnaði við framkvæmdir" — sé átt við meðalkostnað við framkvæmdir við hverja götu eða götukafla, eins og m.a. komi fram í dómum Hæstaréttar 1984, bls. 560 og 573. Uppboðsbeiðandi hafi því ekki sýnt fram á, að hann hafi fullnægt skilyrði 4. gr. i.f. laga nr. 51/1974. Með því að beita álagningaraðferðum 11. gr. reglug. nr. 284/1985 án þess að gæta þeirra takmarka, sem nefnd lagagrein setur, gerist hann sekur um ólöglega skattheimtu, sbr. 40. gr. og 77. gr. stjórnarskrárinnar. 3) Uppboðsbeiðandi hafi ekki upplýst, hvernig hann dreifi kostnaði niður á eigendur fasteigna við hverja götu, t.d. hvort gatnagerðargjöld elli- og örorkulífeyrisþega, sem fái niðurfellingu eða frestun, séu reiknuð með. Hið sama eigi við um óbyggðar lóðir.

Uppboðsbeiðandi reisir kröfugerð sína á 3.-7. gr. laga nr. 51/1974, sbr. lög nr. 31/1975, og II. kafla reglugerðar nr. 284/1985. Svonefnt B-gatnagerðargjald sé lögbundið, svo að formskilyrðum 40. gr. og 77. gr. stjórnskipunarlaga nr. 33/1944 sé fullnægt, og Hæstiréttur Íslands hafi tekið af öll tvímæli um, að skattheimtan rúmist innan ákvæða 67. gr. sömu stjórnskipunarlaga. Hann andmælir rökum uppboðsþola í meginatriðum þannig: 1) Heimild til álagningar B-gatnagerðargjalds standi óhögguð, þótt Hafnargata sé þjóðvegur í þéttbýli, sem njóti ríkisframlags til framkvæmda, vegna þess að: a) Annað myndi leiða til óréttmætrar mismununar í skattlagningu. b) Lög nr. 51/1974 undanskilji ekki eigendur fasteigna við þjóðvegi í þéttbýli frá greiðslu B-gatnagerðargjalda. c) Reglugerð nr. 257/1964 um ríkisframlag til þjóðvega í kaupstöðum og kauptúnum banni, að framangreint

framlag ríkisins fari til greiðslu á ýmsum kostnaði, sem fylgi lagningu bundins slitlags og gangstétta. d) Framlag ríkisins nemi aðeins broti af eðlilegum framkvæmdakostnaði. Álagning gatnagerðargjaldsins sé vegna framkvæmda á árunum 1986 og 1987, þannig að 5 ára reglan í 4. gr. laga nr. 51/1974 standi henni ekki í gegn, og B-gatnagerðargjald hafi aldrei áður verið lagt á fasteignaeigendur við Hafnargötu. 2) Þeirra lagasjónarmiða hafi verið gætt við niðurjöfnun heildarkostnaðar milli fasteignaeigenda, að álagning fari ekki fram úr kostnaðinum. Miða beri við framkvæmdakostnað í heild, en ekki meðalkostnað við hverja götu eða götukafla, enda séu þær framkvæmdir, sem hér um ræðir, svo bundnar hver annarri, að ógjörningur sé með nokkurri sanngirni að „eyrnamerkja" kostnaðinn þannig. 3) Uppboðsbeiðandi upplýsir, að aðeins einn ellilífeyrisþegi hafi óskað frestunar á álagningu B-gatnagerðargjalds á grundvelli 2. mgr. 13. gr. reglug. nr. 284/1985, og sé tillit tekið til þess við álagningu gjaldsins á aðra fasteignaeigendur.

— — —

[V. Samhljóða V. kafla í dómi í málinu: Helga Árnadóttir gegn Vatnsleysustrandarhreppi, bls. 326 - 7 að framan.]

VI. Heimild sveitarstjórnar til álagningar gatnagerðargjalds samkvæmt 3. gr. og 5. gr. laga nr. 51/1974, sbr. 11. gr. og 12. gr. reglugerðar nr. 284/1985, sætir þeirri takmörkun skv. 4. gr. og 2. mgr. 6. gr. framangreindra laga, að fjárhæð samanlagðra gjalda fari eigi fram úr kostnaði við lagningu bundins slitlags og gangstéttar við hlutaðeigandi götu. Ákvæði 2. mgr. 6. gr. laga nr. 51/1974 um gjalddaga er reist á þeirri forsendu, að á því tímamarki liggi fyrir kostnaður vegna þeirrar götu, sem hlutaðeigandi fasteign stendur við, óháð framkvæmdakostnaði og verklokum við aðrar götur, sem lagðar kunna að vera slitlagi um svipað leyti.

Við sendingu lögveðsbréfs til uppboðsþola var honum eigi gerð fullnægjandi grein fyrir réttmæti álagningarinnar. — Er reyndar ekki fullvíst, að kostnaðarliðir, sem með réttu töldust til heildarkostnaðar, hafi á þeim tíma samsvarað álögðum heildargjöldum. — Enn hefur ekki verið úr bætt í þessu efni á viðhlítandi hátt. Ekki hefur verið gerð grein fyrir því, að hve miklu leyti eða eftir hverjum mælikvarða kostnaði við gamla þjóðveginn er deilt niður á einstakar götur. Ekki hefur heldur verið upplýst, í hvaða hlutföllum verkfærakostnaði og umsjónarkostnaði uppboðsbeiðanda er jafnað niður á götur. Óvíst er að auki um réttmæti síðasttalins liðar, þar sem ekki er um að ræða endurgreiðslu sannanlega útlagðs kostnaðar. Kostnaður við grassvæði er ekki talinn með í lögum um gatnagerðargjöld nr. 51/1974 og kostnaður við lagnir ekki að því leyti, sem hér kemur til álita, þ.e. við álagningu B-gatnagerðargjalda.

Samkvæmt framangreindu telst skylda uppboðsþola til greiðslu umkrafins gatnagerðargjalds ekki vera það skýr og ótvíræð, að beitt verði heimild laga nr. 49/1951 um sölu lögveðs á nauðungaruppboði án undangengins lögtaks.

Er synjað um framgang uppboðs, og verður málskostnaður í uppboðsréttarmáli þessu lagður á uppboðsbeiðanda. Þykir hann hæfilega ákveðinn kr. 40.000.

Sigurður Hallur Stefánsson héraðsdómari kveður upp úrskurð þennan.

Úrskurðarorð:

Synjað er um framgang uppboðs á fasteigninni Hafnargötu 6, Vogum, Vatnsleysustrandarhreppi, Gullbringusýslu.

Uppboðsbeiðandi, Vatnsleysustrandarhreppur, greiði uppboðsþola, Vogum hf., málskostnað, kr. 40.000, innan 15 daga frá birtingu úrskurðar þessa að viðlagðri aðför að lögum.